

PREZBITERSKO VIJEĆE I ZBOR SAVJETNIKA

Nikola ŠKALABRIN, Đakovo

Sažetak

Autor iznosi pravne odredbe o dvama tijelima suodgovornosti na razini partikularne Crkve: prezbiterско vijeće i zbor savjetnika. Glavni su mu izvori *Dokumenti* Drugog vatikanskog sabora, *Zakonik kanonskoga prava* za latinsku Crkvu, M. P. *Ecclesiae sanctae* i *Communicationes*. Riječ je uglavnom o savjetodavnim tijelima dijecezanskog biskupa. Prvi su biskupovi suradnici prezbiteri čija se suodgovornost očituje u suradnji, solidarnosti i zajedništvu s vlastitim biskupom. Teološki se temelj njihove suodgovornosti nalazi u jedinstvu između prezbitera i dijecezanskog biskupa, koje izvire iz sakramentalnog zajedništva.

Prezbiterско vijeće ima ulogu prvenstva nad svim biskupijskim tijelima. Njegova je zadaća usmjerena na pastoralno upravljanje čitavom biskupijom. Zbor savjetnika ima, osim savjetodavne, još i druge dvije zadaće: institucionalnu i odlučujuću. Na njega spadaju ona pitanja čija rasprava ne bi trebala biti u prisutnosti velikog broja osoba.

Ključne riječi: dijecezanski biskup, partikularna Crkva, prezbiteri, prezbiterij, suodgovornost, savjetodavne, institucionalne i odlučujuće zadaće.

Govoreći o strukturama suodgovornosti na razini partikularne Crkve postavili smo biskupijsku sinodu na prvo mjesto.¹ Nakon nje slijedi prezbiterско vijeće i zbor savjetnika. Premda se ta dva tijela bitno razlikuju, ona su itekako povezana, jer dijecezanski biskup upravo između članova prezbiteruskog vijeća slobodno imenuje neke svećenike koji tvore zbor savjetnika.

1. Prezbiterско vijeće (kan. 495-501)

1) Osnutak i svrha

Prezbiterско vijeće (*consilium presbyterale*) izričito se predviđa u saborskim dekretima. Daljnji se izvor nalazi u CD 27, 2, ali s obzirom na osnivanje

¹ Usp. N. ŠKALABRIN, »Biskupijska sinoda«, u: *Bogoslovska smotra* 69 (1999.), str. 73–89.

prezbiterског vijeća najvažniji se tekst nalazi u *PO* 7. U jednom i u drugom tekstu izražena je želja II. vatikanskog sabora da obnovi katedralni kaptol.²

Osnivačem prezbiterских vijeća može se smatrati Pavao VI. koji je izdao prve pravne odredbe u M. P. *Ecclesiae sanctae* (1966.) nakon kojeg su slijedile Okružnice Kongregacije za kler o prezbiterским vijećima (1970.) i o pastoralnim vijećima (1973.).³

Teološki temelj prezbiterског vijeća, kao i drugih biskupovih savjetodavnih tijela sastavljenih od prezbitera, nalazi se u jedinstvu između prezbitera i biskupa, utemeljenom na njihovom ontološko-sakramentalnom zajedništvu, premda u različitosti stupnja. Ipak treba reći da saborski nauk o odnosu koji postoji između prezbiterija i biskupa nije istovjetan: jednom se naglašava jedinstvo (*LG* 28, 2; *CD* 28, 1; *AG* 19, 3), a drugi put razlika i podređenost prezbiterija biskupu (*LG* 28, 1; *PO* 8, 1; *AG* 20, 3). Sabor nikada ne govori o prezbiterском zboru, nego samo o tijesnom svećeničkom bratstvu (*LG* 28, 3; *PO* 8, 1) ili o posebnim vezama apostolske ljubavi, služenja i bratstva (*PO* 8, 1).⁴

Temeljne smjernice o prezbiterској suodgovornosti izradio je II. vatikanski sabor, a temelj im je prezbiterско ređenje, po kojem prezbiteri sudjeluju na apostolskoј službi, koju u punini imaju biskupi, i postaju njihovi suradnici.

To je sudjelovanje na suodgovornosti dvostruko: prezbiteri su suradnici biskupског zbora s obzirom na opću Crkvu (*LG* 28; *PO* 2)⁵ i suradnici vlastitog biskupa s obzirom na partikularnu Crkvu. Oni sačinjavaju sa svim prezbiterima biskupije, na čelu s vlastitim biskupom, takozvani »prezbiterij« (*LG* 28, *CD* 28; *PO* 8). Suodgovornost u ovom drugom smislu sadrži veze suradnje, solidarnosti i zajedništva s vlastitim biskupom s obzirom na cjelokupni pastoral. Dekret *CD* 27, 28-31 i *PO* 7-8 pružaju bogatstvo djelotvornih orijentacija koje nalaze izražaj u prezbiterском vijeću: to je struktura koja izravno uključuje prezbitere u »upravu biskupijom, prema odredbi prava«, pa se stoga i naziva »biskupov senat«.⁶

U osobnom upravljanju biskupijom biskup nalazi u pojedinim prezbiterima »neophodne pomagače i savjetnike«. Normalno je da ih »sluša« (kan. 384) ne

² Usp. G. GHIRLANDA, »Consiglio presbiterale (Consilium presbyterale)«, u: *Nuovo Dizionario di diritto canonico*, Carlos Corral SALVADOR – Velasio DE PAOLIS – Gianfranco GHIRLANDA (uredili), San Paolo, Milano, 1993., str. 305.

³ Usp. *AAS* 58 (1966.), 766–767; usp. i *Enchiridion Vaticanum* (u daljnjem tekstu: *EV*), sv. II, br. 782–793; sv. III, br. 2449–2476; sv. IV, br. 1902–1923.

⁴ Usp. G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, str. 305–306.

⁵ U *LG* 28 riječ »presbyter« prevedena je sa »svećenik«, a u *PO* 2 ista je riječ prevedena sa »prezbiter«. Očito da hrvatska terminologija nije usklađena. Stoga se treba držati izvornog latinskog teksta. Izraz »svećenik« kanonski obuhvaća kako prezbitere tako i biskupe, o čemu usp. *Communicationes* 14 (1982.), 215.

⁶ Usp. E. CAPPELLINI, *La normativa del nuovo Codice*, Queriniana, Brescia, 1983., str. 98.

samo pojedinačno, nego i ujedinjene oko sebe u posebnoj skupštini. Jasno je da to ne može biti uvijek i uz prisutnost svih prezbitera, kada treba ispitati probleme od posebne važnosti i koordinirati cjelokupni pastoral. Da bi to bilo moguće u praksi kan. 495 određuje da se u svakoj biskupiji osnuje *prezbiterско vijeće*.⁷

Prezbiterско je vijeće bilo eksperimentalno nakon Sabora, a novi ga Zakonik čini obvezatnim i određuje njegov sastav i narav savjetodavnog tijela (kan. 500, § 2).

Stupanjem na snagu novog *Zakonika* ukidaju se statuti prezbiterских vijeća koji su do tada važili, a potrebno je načiniti nove, koji se trebaju uskladiti s novim Zakonikom. Uz odobrenje dijecezanskog biskupa, treba imati u vidu i odredbe biskupske konferencije (kan. 496). Koliko nam je poznato naša BK nije do sada izdala nikakve odredbe koje bi se odnosile na ovu materiju.⁸

Kan. 495, § 1 donosi jasnu i preciznu definiciju prezbiterског vijeća, promotivši ga u svim njegovim bitnim aspektima: obvezatni karakter, biskupov senat, članovi, predstavljanje prezbiterija, zadaća i svrha.

1. *Obvezatni karakter*. Prezbiterско se vijeće *mora* osnovati u svakoj biskupiji. To je prije svega pastoralna obveza, ali je i pravna, na temelju zakona. Naravno da se obvezatnost ne odnosi samo na ustanovu, nego i na aktivno funkcioniranje, na pravilno vršenje pridodanih funkcija: to je teška obveza biskupa, a i članova prezbiterског vijeća.

Prezbiterско vijeće ima isključivo biskupijski opseg.⁹ Nije predviđeno neko prezbiterско vijeće na nacionalnoj ili regionalnoj razini.

2. *Biskupov senat*. Taj je naslov prije pripadao stolnom kaptolu (usp. kan. 391, § 1 prijašnjeg *Zakonika*). On se s novim *Zakonikom* isključivo pripisuje prezbiterском vijeću.

3. *Članovi*. Prezbiterско se vijeće po svojoj naravi sastoji samo od svećenika. Ono se sastoji ne samo od prezbitera, nego u samom sebi sadržava i dijecezanskog biskupa kao oca jedinstvene obitelji (CD 28, 1; LG 28, 2; AG 19, 3), i pomoćne biskupe;¹⁰ đakoni mu ne pripadaju,¹¹ a još manje laici, pa ni kao pridruženi članovi.

4. *Predstavničko tijelo prezbiterija*. Prezbiterско vijeće predstavlja sav prezbiterij, a to je najstarija ustanova u Crkvi, koja je već od prvih vremena razvijala

⁷ Usp. *S. C. pro Clericis, Litt. Circ., Presbyteri Sacra*, od 11. travnja 1970.: AAS 62 (1970.), 459–465.

⁸ BKJ smatrala je da su za sada za naše područje dovoljne odredbe novog *Zakonika* koje se odnose na prezbiterско vijeća (usp. »Dopunske odredbe...«, u: *Službene vijesti Biskupske konferencije Jugoslavije* 2 [1984.], br. 3). Isto je potvrdila i Hrvatska biskupska konferencija, o čemu usp. *Službene vijesti HBK* 2 (1994.), br. 7.

⁹ Usp. *EV*, sv. IV, br. 1226.

¹⁰ Usp. G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, str. 306.

¹¹ Usp. *Communicationes* 13 (1981.), 129.

veoma važnu ulogu uz biskupa, pružajući mu svoju pomoć i svoju suradnju u upravljanju Crkvom. To je jedan od bitnih elemenata koji karakterizira njegovu narav, razlikujući ga od drugih vijeća, koja se također sastoje od svećenika.

To predstavljanje – koje je izričito potvrdio II. vatikanski sabor (*PO 7*) – ipak ne postavlja prezbiterско vijeće nasuprot ili protiv biskupa, kako se bojava neki savjetnik, koji je čak spomenuo opasnost neke vrste »klasne borbe«. ¹² Nema dvojbe da između biskupa i prezbiterског vijeća može doći i do napetosti, ali to proizlazi iz ljudi a ne iz ustanove. Zbog načela teološkog karaktera, između prezbiterског vijeća i dijecezanskog biskupa ne smije doći do nikakve suprotnosti ili razdvajanja, budući da je biskup prirodna glava prezbiterija kao i samog prezbiterског vijeća, a prezbiterско vijeće je ekleziološki tijelo suradnje i nadalje »zajedništva«, a ne sukoba.

5. *Zadaća.* Zadaća je prezbiterског vijeća pomagati biskupu u upravljanju biskupijom prema pravnoj odredbi.

Prema tome, prezbiterско vijeće:

- nije neko obično udruženje klerika, nego institucionalizirano tijelo, koje sačinjava sastavni dio biskupijske strukture;
- nije neko tijelo za zaštitu kleričkih interesa sa sindikalnom pozadinom;
- nije neko tehničko tijelo, kao što je npr. ekonomsko vijeće, nego je tijelo upravljanja;
- nije neki područni organ, kao što to može biti služba biskupskog vikara, budući da se njegova služba odvija u služenju čitavoj biskupiji, a opseg njegove suradnje proteže se na trostruku službu biskupa: na službu naučavnja, posvećivanja i upravljanja;
- nema po sebi izvršnu funkciju, koja je vlastita za službe u biskupijskoj kuriji;
- to je *savjetodavno tijelo* zbog svoje naravi i zbog svog načina djelovanja. ¹³

Zbog svoje naravi, budući da predstavlja cijeli prezbiterij, a zbog načina djelovanja, budući da se biskup ne ograničava na to da podvrgne mišljenju prezbiterског vijeća izbore koji su već učinjeni s obzirom na pastoralno upravljanje biskupijom, nego se ti izbori zajednički izrađuju i u pravilu su (trebali bi biti takvi) plod zajedničkog traženja, rasprave i produbljenja, premda ostaje netaknuta vlastita odlučujuća vlast biskupa.

Bitna funkcija prezbiterског vijeća jest, s jedne strane, da unapređuje i trajno ostvaruje konkretnu i djelotvornu suradnju prezbiterija s biskupom i prezbiterског međusobno, u duhu djelatne i bratske solidarnosti, a s druge strane, da trajno

¹² Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 215: »... habetur pugna classium ('lotta di classe') inter Episcopos et presbyteros«.

¹³ Usp. *EV*, sv. III., br. 2465–2472.

unapređuje i ostvaruje konkretnu i djelotvornu suradnju, u ime prezbitarija, u pastoralnom upravljanju biskupijom. Njegove su funkcije u stanju potpune recipročnosti i međuovisnosti; njihovo razdvajanje dovelo bi do izopačivanja prezbitarskog vijeća i njegovih zadaća.

6. *Svrha*. Svrha je prezbitarskog vijeća da se što je moguće više unaprijedi pastoralna dobrobit biskupu povjerenog dijela Božjega naroda.

Nakon što smo promotrili različite spomenute elemente, možemo reći da prezbitarsko vijeće ima jednu ulogu prvenstva nad svim biskupijskim vijećima. U analognom smislu, prezbitarsko vijeće u odnosu na biskupa razvija sličnu ulogu koju vrši biskupska sinoda u odnosu na papu.¹⁴

Tri člana misionara moraju biti prezbiteri, a ne obični laici (usp. *Communiones* 14 [1982.], 215). Dopušta se traženje mišljenja i pismom, zbog poteškoća koje mogu spriječiti osobni susret.

Prezbitarsko se vijeće ravna kako općim tako i krajevnim pravom. Stoga je za pravilno i uredno funkcioniranje prezbitarskog vijeća, kao što je to kod svakog organa ili tijela, prijeke potrebno sastavljanje *statuta*,¹⁵ s temeljnim odredbama koje određuju njegovu strukturu i djelovanje. Statut je prezbitarskog vijeća obvezatan. Sastavljanje statuta pripada samom prezbitarskom vijeću, koje će morati voditi računa o odredbama koje je dala biskupska konferencija (kan. 496), koje se moraju obdržavati na čitavom području, tako da se u njemu očituje bitna jednolikost. Te se odredbe moraju odnositi napose na najvažnija pitanja koja se u prezbitarskim vijećima trebaju pretresati, s obzirom na način postupanja, na održavanje sastanaka, na suradnju s drugim savjetodavnim tijelima, podupirući odnose vijeća sa svim svećenicima biskupije.¹⁶

Prikladno je da statut bude upotpunjen *pravilnikom*¹⁷ s detaljnijim odredbama. Statut i pravilnik mora formalno odobriti dijecezanski biskup.

¹⁴ U misijskim zemljama, u kojima Crkva nije dostigla potpunu organizaciju (apostolski vikarijat) ili je istom na početku (apostolska prefektura), ne može postojati istinsko i vlastito prezbitarsko vijeće zbog pomanjkanja bitnih elemenata. Mjesto njega mora se osnovati *misijsko vijeće*, koje sačinjavaju barem trojica svećenika, kojih mišljenje, a i pismom, apostolski vikar ili prefekt trebaju zatražiti u važnijim poslovima (kan. 495, § 2).

¹⁵ Navodimo kao primjer *Pravilnik (Statut) prezbitarijalnog vijeća Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije* usvojen je na sjednici PV-a održanoj u Đakovu, dne. 22. studenoga 1984., a potvrdio ga je msgr. Ćiril Kos, biskup, dne. 23. studenoga 1984. Na sjednici PV-a izostavljena je riječ »Pravilnik«, dne. 27. veljače 1995. Statut ima 18 članaka.

¹⁶ Usp. *EV*, sv. III, br. 2474.

¹⁷ Za ilustraciju *Pravilnik prezbitarskog vijeća Đakovačke ili Bosanske i Srijemske biskupije* izglasan je na 2. redovitoj sjednici PV-a, dne. 12. prosinca 1974., a potvrdio ga je dijecezanski biskup dne. 12. prosinca 1974. Riječ »Poslovnik« zamijenjena je riječju »Pravilnik« na sjednici PV-a 27. veljače 1995. *Zakonik kanonskoga prava* govori o statutima i pravilnicima, o čemu usp. kann. 94–95.

2) Članovi

Kan. 497-499 određuju opće kriterije za sastav prezbiterског vijeća koje mora biti izraz »čitavog prezbiterija biskupije«. ¹⁸ Zadaća je statuta da detaljnije odredi sadržaje.

U svrhu savršenije i jasnije strukture prezbiterског vijeća, kan. 497 razlikuje tri vrste članova: izabrani članovi, članovi po položaju (po pravu) i članovi koje imenuje dijecezanski biskup.

1. *Izabrani članovi* čine većinu: »oko polovice« ukupnog broja. Njihov je izbor prepušten samim svećenicima, prema odredbi kanona koji slijede i statuta.

2. *Članovi po položaju* pripadaju prezbiterском vijeću zbog povjerene im službe. Njihov broj treba odrediti statut. Obično se, među ostalim, predlažu: generalni i biskupski vikari, makar i nisu biskupi, predsjednik stolnog kaptola, rektor sjemeništa, itd. ¹⁹ Nazočnost je članova po pravu obvezatna, jer kan. 497, br. 2 izričito kaže: »moraju po položaju biti članovi«.

3. *Članovi koje slobodno imenuje dijecezanski biskup*, ali tako da oni skupa s onima po pravu ne prijeđu polovicu svih članova. ²⁰ Oni služe za to da daju prezbiterском vijeću veću ravnotežu, ali i da se upotpune eventualni nedostaci izbora ili predstavljanja. ²¹

Kan. 497 ništa ne govori o broju članova. Ukupan broj članova ovisi o veličini biskupije. Za pravilno funkcioniranje vijeća prijeko je potrebno da ono ne bude malo, ali ni pretjerano veliko. Napose je potrebno da obuhvati kvalificirane svećenike, koji su mjerodavni, aktivni i nadahnuti velikim duhom služenja, odgovornosti i revnosti. ²² U nekoj veoma maloj biskupiji članovi prezbiterског vijeća mogu biti svi njezini svećenici. ²³

Pravo glasa za izbor članova prezbiterског vijeća, kako aktivno (pravo birati) tako i pasivno (pravo biti izabran), po zakonu imaju:

1) *Svi svjetovni svećenici inkardinirani u biskupiji*. Dovoljna je inkardinacija, a nije potrebno prebivanje u biskupiji. Stoga pravo biranja pripada i svećenicima koji trajno prebivaju u nekoj drugoj biskupiji, ali koji ostaju inkardinirani u vlastitoj biskupiji. ²⁴

¹⁸ *EV*, sv. III, br. 2457.

¹⁹ Usp. G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, str. 307.

²⁰ Usp. isto.

²¹ L. CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I., Libri I-II-III, Edizioni Dehoniane, Napulj, 1988., str. 586, iznosi svoje mišljenje da se njihov broj treba odrediti statutom, ali kan. 497, br. 3 o tome ništa ne govori.

²² Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 586.

²³ Usp. G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, str. 307.

²⁴ Usp. *Communicationes* 13 (1981.), 130.

Neki je savjetnik želio isključiti generalne i biskupske vikare iz pasivnog prava biranja. Odgovoreno mu je da nema razloga da ih se liši tog prava.²⁵ Stoga, ako generalni i biskupski vikari nisu već članovi po statutu, njih može kler slobodno izabrati.

2) *Svjetojni svećenici koji nisu inkardinirani u biskupiji* i svećenici članovi neke redovničke ustanove ili družbe apostolskoga života koji borave u biskupiji i obavljaju neku službu na njezinu dobrobit (kan. 498, § 1, br. 1-2). Statut treba odrediti spomenute službe. S obzirom na to nije potrebno ni podjeljivanje ni, po sebi, odobrenje od strane dijecezanskog biskupa.²⁶

Formalno se ne govori o članovima svjetovnih ustanova, budući da su oni ili inkardinirani u biskupiji prema kan. 715, § 1, i uključeni u br. 1, ili su inkardinirani u nekoj drugoj biskupiji ili u vlastitoj ustanovi (kan. 715, § 2) i ulaze u kategoriju svjetovnih svećenika »koji nisu inkardinirani u biskupiji«.

3) Isto pravo biranja, aktivno i pasivno, može statut dati i *drugim svećenicima* koji u biskupiji imaju prebivalište ili boravište (kan. 498, § 2), a koji u biskupiji ne vrše nikakvu pastoralnu službu.

Značajan je duh otvaranja koji nadahnjuje ove odredbe, koje žele pridružiti dijecezanskom prezbiteriju i druge svećenike koji mu ne pripadaju u pravom smislu riječi, ali svi su oni povezani vezom »svećeničkog zajedništva«. One su u potpunom skladu s načelom potvrđenim u saborskom dekretu CD 28, 1: »Svi svećenici, biskupijski kao i redovnički, dionici su s biskupom jednog Kristova svećeništva, i s njime ga izvršavaju. I zato su postavljeni za brižljive suradnike biskupskog reda.«

Za vrijeme revizije *Zakonika* iznesena je mogućnost da neki svećenik nezakonito boravi izvan biskupije, ili je samovoljno napustio svoju službu. U tim i sličnim slučajevima, biskup ga može lišiti bilo aktivnog bilo pasivnog prava glasa, ako to smatra prikladnim.²⁷

Prezbiterско vijeće predstavlja čitavi prezbiterij, ali to predstavljanje mora biti što je moguće veće, obuhvaćajući napose:

- različite službe: župnike, župne vikare, kapelane, rektore crkava, itd.;
- različite krajeve biskupije (kan. 499).

Prikladno je da statut vodi računa i o različitim generacijama i dobi. Statut može sadržavati i daljnje kriterije predstavljanja uz biskupovo odobrenje, budući da kriteriji *Zakonika* nemaju taksativnu nego samo indikativnu vrijednost.²⁸

²⁵ Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 216.

²⁶ Usp. *Communicationes* 13 (1981.), 130.

²⁷ Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 216–217.

²⁸ Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 586–587.

3) Djelovanje

Biskup ne pripada prezbiterском vijeću, u strogom smislu riječi, koje je njegovo savjetodavno i suradničko tijelo (kan. 495, § 1). Ali biskup je pastir svoje biskupije i glava prezbiterija i temelj njegova jedinstva. Kao takav, biskup ima isključivo pravo:

- da sazove prezbiterско vijeće;
- da mu predsjedja;
- da odredi pitanja za raspravu, tj. da odredi tijek radova, s naznakom dnevnog reda i predmeta i problema o kojima treba raspravljati;
- da prihvati ona pitanja koja predlože članovi (kan. 500, § 1).

O strukturi prezbiterског vijeća opće pravo malo govori, a to znači da je mnogo toga prepušteno statutarnom pravu. Stoga statut može odrediti da biskupu pomaže »predsjedništvo«, sastavljeno od generalnih i biskupskih vikara, a i od drugih članova vijeća. Statuti trebaju odrediti i izvanredne skupštine zbog pretresanja veoma hitnih poslova. Voditelja (*moderator*) rasprava bira predsjedništvo među članovima vijeća. Tajnik, kojemu pomaže tajništvo, sastavlja spise o svemu što je izvršeno, priopćuje saziv, objavljuje spise i čuva ih u arhivu. Mogu se ustanoviti i povjerenstva ili studijske skupine za ispitivanje posebnih pitanja.²⁹

Imajući u vidu narav biskupske vlasti, prezbiterско vijeće je po sebi čisto *savjetodavno tijelo*. Biskup se s njim savjetuje (i dužan je da se savjetuje): »u važnijim poslovima«. Dijecezanski je biskup za djelovanje općenito obvezan da sasluša »savjet« prezbiterског vijeća, ali njime nije vezan. Savjet vijeća ipak usmjeruje biskupa u donošenju odluke koja može biti i različita od mišljenja većine, ako on to bude smatrao potrebnim. Dijecezanski biskup mora imati *pristanak* prezbiterског vijeća, koje tada ima odlučujući glas, samo u slučajevima izričito određenim u pravu (kan. 500, § 2). Međutim, nijedan od tih slučajeva nije predviđen u sadašnjem *Zakoniku*, zbog čega se spomenuta mogućnost odnosi samo na budućnost.³⁰

Samo se po sebi nameće pitanje: može li biskup, na svoju inicijativu, dati prezbiterском vijeću odlučujući glas u određenim materijama i okolnostima? U Okružnici Kongregacije za kler ta je pretpostavka bila predviđena.³¹ Ona se nalazila i u Nacrtu koji je ispitivala studijska skupina zadužena za »Božji narod« na

²⁹ Usp. G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, str. 308–309.

³⁰ Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 588; usp. i G. GHIRLANDA, *nav. dj.*, str. 307.

³¹ Usp. *EV*, sv. III, br. 2465: »Consilium Presbyterale est organum consultivum peculiare. Consultivum dicitur, quia voto deliberativo non gaudet; ideoque eidem non competit decisiones ferre quae Episcopum obstringant, nisi ius universale Ecclesiae aliter providerit vel Episcopus in singulis casibus vocem deliberativam Consilio tribuere opportunum censuerit.«

zasjedanju 17. travnja 1980. Ali su u raspravi mišljenja bila nesložna i suprotna. Izneseni su neki protivni razlozi:

- u tekstovima II. vatikanskog sabora i u M. P. *Ecclesiae sanctae* nikada se ne govori o odlučujućem glasu. Samo biskupu pripadaju odluke, jer samo njemu pripada upravljanje partikularnom Crkvom;
- odlučujući bi glas prezbiterkog vijeća ograničio biskupovu vlast;
- preko odlučujućeg glasa prezbitero bi se vijeće stavilo na mjesto biskupa;
- pismo Kongregacije za kler, koje priznaje biskupu ovlast da prezbiterkom vijeću dade odlučujući glas, sastavljeno je u kritičnom trenutku, kada su postojali pritisci od strane nacionalnih i pokrajinskih prezbiterkih vijeća u raznim dijelovima svijeta, koja su željela imati mnoge ovlasti koje ima biskup. Danas se stvari mijenjaju pa je stoga bolje izbjeći odlučujući glas.³²

Nema dvojbe da savjetodavni glas koji se proteže na upravljanje čitavom biskupijom i na svu »vlast« koju vrši biskup, predstavlja znatno sudjelovanje u pastoralnom upravljanju partikularnom Crkvom i znakovito nadvladavanje prijašnjeg zakonodavstva. Savjetovanja prezbiterkog vijeća mogu imati odlučujući učinak u biskupovim odlukama. Ipak su mnogi željeli, zbog više razloga, da *Zakonik* dâ prezbiterkim vijećima veću vlast, i u primjeni načela »supsidijarnosti«, koje je tako široko nadahnulo novo zakonodavstvo. Naprotiv, to je načelo ograničeno za partikularne crkve u odnosu prema Svetoj Stolici, i za laike u odnosu prema klericima, dok ima malu važnost u odnosima biskupa i svećenika, budući da veća odgovornost i sudjelovanje u »službi upravljanja« dana prezbiterima, ostaje ograničena na čisto savjetodavnu funkciju, koja, budući da uvijek ostaje takvom i da preuzima odlučujući karakter samo u ekonomskim pitanjima (kao da ekonomski problemi trebaju imati u pravu Crkve veću zaštitu i garanciju od stegovnih i pastoralnih problema), ne predstavlja niti može predstavljati istinsku i pravu suradnju u učinkovitoj vlasti biskupije.³³

Kako smo već naglasili, savjetodavna suradnja, koju prezbitero vijeće pruža biskupu, ne odnosi se na neko usko područje, nego se proteže na *pastoralno upravljanje čitavom biskupijom*. Kan. 500, § 2 izričito kaže da se dijecezanski biskup »s njim posavjetuje« – zborno – »u važnijim poslovima«. Okružnica Kongregacije za kler daje sljedeće upute, koje mogu prikladno upotpuniti statut:

»Prezbitero vijeće raspravlja o važnijim pitanjima koja se odnose na posvećenje vjernika, na nauk i, općenito, na upravljanje biskupijom, samo ako biskup predloži ili prihvati tu raspravu ... Prezbitero vijeće, budući da predstavlja čitavi prezbiterij biskupije, ustanovljeno je zbog unapređenja dobra same bi-

³² Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 588, nt. 2; usp. i *Communicationes* 13 (1981.), 131–133.

³³ Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 588.

skupije. Stoga prezbitero vijeće može raspravljati o svim pitanjima, a ne samo o onima koja se odnose na život svećenika, ukoliko su to vlastiti problemi svećeničke službe koja se vrši u prilog crkvenog zajedništva. Općenito govoreći zadaća je prezbitero vijeća sugerirati odredbe koje eventualno treba donijeti, i predlagati načelna pitanja, a njegova zadaća nije raspravljati o pitanjima koja po svojoj naravi zahtijevaju diskretnost u načinu postupanja, kako to biva kod podjeljivanja službi.«³⁴

Objekt su ispitivanja prezbitero vijeća problemi koji se odnose na upravljanje biskupijom, tj. na uspješnije izvršavanje biskupske službe u njezinim različitim funkcijama. Prezbitero vijeće može napose pretresati pitanja koja se odnose na službu koju prezbiteri vrše na dobro biskupije, na njihov život, na posvećenje vjernika, na potrebe pastoralnog rada. O tim će problemima biskup saslušati svoje prezbitere, pitat će ih za mišljenje i s njima o svemu razgovarati.³⁵

Prezbitero je vijeće predstavnik »prezbiterija«. Njegovi su članovi glasnoše ne samo vlastitih mišljenja i iskustava, nego mišljenja i iskustava i drugih prezbitera. Preko njih se, budući da su oni njihovi predstavnici, ostali prezbiteri osjećaju moralno prisutnima na prezbitero vijeću kod pretresanja zajedničkih problema. Povezanost između biskupa i prezbitera, preko ovog vijeća, postaje veća, bolje se upoznaju mišljenja, želje prezbitera, mogu se dobiti točne informacije o stanju biskupije, lakša je izmjena raznih iskustava a potrebe pastira i Božjeg naroda postaju uočljivije. Sve to promiče jedinstvo posvećenih službenika s kojim se jedino može postići opća pastoralna akcija za dobro biskupije.³⁶

Ivan Pavao II. tvrdi da prezbitero vijeće »može biti i postati asketska forma za biskupa, budući da je zahtjevno i goruće. Doista treba znati slušati; treba znati raspoznavati, promatrati, poštivati, vrednovati sposobnosti i darove svakog napose i učiniti da se oni usmjere prema općem dobru; istodobno treba i predlagati, usmjeravati i zahtijevati uvijek s ljubavlju i razboritošću da se konačna odgovornost prepusti biskupu. Prezbitero vijeće može poslužiti i u stvaranju one bratske i prijateljske klime, koja je nužna da se svatko uvijek svojski založi na vlastitom poslu.«³⁷

»Ništa bez biskupa« (*Nihil sine Episcopo*), tako je napisao sv. Ignacije Antihijski (†108.) u svom pismu kršćanima Tralla (Mala Azija). *Zakonik* usvaja nje-

³⁴ *EV*, sv. III, br. 2462–2464.

³⁵ Usp. A. ABATE, »La sacra gerarchia nel nuovo Codice di Diritto Canonico«, u: *AA.VV.*, *La nuova legislazione canonica. Corso sul nuovo Codice di Diritto Canonico*, 14.-25. veljače 1983., PUU, Rim, 1983., str. 231.

³⁶ Usp. A. ABATE, *nav. dj.*, str. 231–232.

³⁷ »Allocuzione ai Vescovi della Sardegna«, 11. prosinca 1981. u: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, IV, 2 (1981.), 1134.

gove riječi, dodavši jedno poništavajuće ograničenje: »Prezbiterско vijeće ne može nikada djelovati bez dijecezanskog biskupa« (kan. 500, § 3). To konkretno znači: Ako se prezbiterско vijeće sastane na vlastiti poticaj, bez zakonitog saziva biskupa, ili ako kani raspravljati o nekom problemu protiv njegove volje ili, još gore, ako se usudi odlučivati o nekom danom pitanju, djelovalo bi nevaljano a počinilo bi i teško kažnjivo djelo pobune.³⁸

Osim toga, kan. 500, § 3 spominje i obvezu članova prezbiterског vijeća da drže potpunu diskreciju o onome što je biskup podložio njihovom istraživanju i o onome što je bilo odlučeno. Samo biskup ima ovlast da objavi ono što je određeno.

Članovi se prezbiterског vijeća trebaju izabrati za vrijeme određeno u statutu. Osim toga, kan. 501, § 1 propisuje da se sve vijeće ili jedan njegov dio treba obnoviti tijekom 5 godina. Da bi se postigla takva *obnova* koju traže i pastoralni razlozi, mnogi su statuti odredili da nitko ne može biti izabran više od dva susljedna puta.³⁹

Očito je da se obnova odnosi samo na članove koje je izabrao kler ili koje je imenovao biskup, a ne i na članove koji su to po pravu »zbog službe«, koji po sebi nastavljaju pripadati prezbiterском vijeću sve dok vrše svoju službu. Kad izgube svoju službu, oni će izgubiti i članstvo u prezbiterском vijeću a na njihovo će mjesto po pravu doći novi nosioci dotične službe.

Uputno je da statut promotri i eventualne slučajeve odreknuća od članstva u prezbiterском vijeću.⁴⁰

Kad je biskupska stolica prazna,⁴¹ prestane prezbiterско vijeće, a njegove zadaće preuzima zbor savjetnika.

Novi biskup mora ponovno osnovati prezbiterско vijeće u roku od godinu dana pošto preuzme biskupiju u posjed (kan. 501, § 2), osim ako ga u tome sprečavaju teški razlozi. Rok od godine dana čekanja predviđen je u kanonu »da se da biskupu vremena da upozna biskupiju« i svoju kler.⁴²

Zakonik mora predvidjeti i *mogućnost raspuštanja* prezbiterског vijeća. On formalno priznaje biskupu tu vlast, uz određene uvjete:

– ako prezbiterско vijeće ne obavlja povjerenu mu zadaću na dobrobit biskupije ili je teško zloupotrebljava;

³⁸ Usp. L. CHIAPPETTA, *nav. dj.*, str. 590.

³⁹ Usp. isto.

⁴⁰ Usp. isto.

⁴¹ »Biskupska stolica postane prazna smrću dijecezanskog biskupa, odreknućem koje prihvati rimski prvosvećenik, premještajem ili oduzećem priopćenom biskupu« (kan. 416).

⁴² Usp. *Communicationes* 13 (1981.), 134.

– dijecezanski biskup, prije nego što donese takvu odluku, mora se posavjetovati s metropolitom, a ako se radi o samoj metropolitanskoj stolici, sa sufraganskim biskupom najstarijim po promaknuću;

– dijecezanski biskup mora ponovno osnovati prezbiterско vijeće u roku od godinu dana (kan. 501, § 3).

4) *Daljnje odredbe*

Prema *Zakoniku* dijecezanski je biskup dužan *posavjetovati se* s prezbiterским vijećem:

1. za održavanje biskupijske sinode (kan. 461, § 1);
2. u važnijim poslovima (kan. 500, § 2);
3. kod osnivanja, ukidanja i mijenjanja župe (kan. 515, § 2);
4. za namjenu priloga predanog župnoj blagajni (kan. 531);
5. za osnutak pastoralnog vijeća u župama (kan. 536, § 1);
6. za gradnju crkava (kan. 1215, § 2);
7. za svođenje neke crkve na svjetovnu upotrebu (kan. 1222, § 2);
8. za nametanje umjerenog doprinosa za potrebe biskupije (kan. 1263).

Prezbiterско se vijeće još spominje i u drugim kanonima u kojima se određuje:

- sudjelovanje prezbiterског vijeća na pokrajinskom saboru (kan. 443, § 5);
- sudjelovanje na biskupijskoj sinodi (kan. 463, § 1, br. 4);
- označavanje »dvojice župnika savjetnika« kod načina postupanja u uklanjanju župnika (kan. 1742, § 1).

Kao što smo već spomenuli, kad je biskupska stolica prazna, po samom pravu prestane prezbiterско vijeće, a njegove zadaće obavlja zbor savjetnika.

2. Zbor savjetnika (kan. 502, §§ 1-4)

Zakonik kanonskoga prava predviđa zbor savjetnika (*collegium consultorum*) kao jednu novu pravnu ustanovu.

U kanonskom zakonodavstvu, koje je na snazi, postoje tri »zbor«:

1. biskupski zbor po božanskom ustanovljenju;
2. kardinalski zbor po drevnom i slavnom ustrojstvu;
3. zbor savjetnika kao najnovije pravno tijelo.⁴³

Zbor savjetnika na neki način proizlazi iz prezbiterског vijeća, jer dijecezanski biskup između članova prezbiterског vijeća »slobodno imenuje neke

⁴³ Usp. B. FELICE, *Il Collegio dei consultori*, Tip. BI-ME-Molinella, Bologna, 1984., str. 7.

svećenike« (kan. 502, § 1) koji čine zbor savjetnika. Zbor je savjetnika okretno tijelo: ima najmanje šestoricu a najviše dvanaesticu svećenika. Na njega spadaju ona pitanja čija rasprava ne treba biti u prisutnosti velikog broja osoba.

Zbor je savjetnika neovisan o prezbiterском vijeću, a to proizlazi iz činjenice, što on može imati drukčiju trajnost: tako npr. on ostaje na službi kada je mandat prezbiterского vijeća istekao, a u nekim ga situacijama čak i zamjenjuje.

U pripremnom radu na novom *Zakoniku* bilo je pokrenuto pitanje eventualnih sukoba s prezbiterским vijećem, ali je problem riješen tako što su postavljeni precizni ciljevi i mjerodavnosti povjerene zboru savjetnika.⁴⁴

Normalna je trajnost mandata 5 godina, ali služba može trajati i dulje ako se istek petogodišnjeg mandata poklopi s »praznom biskupskom stolicom«.

Zbog institucionalnog kontinuiteta zbor savjetnika prestane samo kada dijecezanski biskup, i nakon isteka od 5 godina, ustanovi novi zbor. Cijeli se zbor imenuje na 5 godina. Stoga ako otpadne jedan ili više članova, zbog bilo kojeg razloga, njih mogu zamijeniti drugi svećenici, ali samo do isteka roka od 5 godina.

Ako se neki član zbora odrekne svoje zadaće, biskup nije obvezan zamijeniti ga nekim drugim članom. Samo u slučaju da broj članova padne ispod 6, dijecezanski se biskup mora pobrinuti da ih nadomjesti svećenicima iz prezbiterского vijeća, zato što je najmanji broj članova taksativno određen (kan. 502, § 1).⁴⁵ Mandat novih članova trajat će do isteka mandata zbora koji je u službi.

Svi i svaki pojedini član zbora mogu se potvrditi nakon isteka mandata, dakako ako ispunjavaju tražene uvjete.

Ako jedan ili više članova zbora savjetnika, za vrijeme trajanja mandata od 5 godina, prestanu biti članovi prezbiterского vijeća, oni time ne gube članstvo u zboru savjetnika, jer kanonski zakon nalaže da dijecezanski biskup imenuje svećenike, koji u trenutku imenovanja pripadaju prezbiterском vijeću. Kad to ne bi bilo tako dovela bi se u opasnost stabilnost zbora savjetnika koju je želio duh kanonskog zakona.⁴⁶

Ako bi dijecezanski biskup imenovao nekog svećenika, koji u trenutku imenovanja ne pripada prezbiterском vijeću, njegovo je imenovanje nevaljano, jer kanonski zakon izričito traži takav uvjet (kan. 502, § 1). Međutim, mjerodavna vlast može tog istog svećenika uvijek imenovati članom prezbiterского vijeća, a potom ga uključiti u zbor savjetnika.⁴⁷

⁴⁴ Usp. *Communicationes* 14 (1982.), 218.

⁴⁵ Usp. AAS 76 (1984.) 747; usp. i E. OLIVARES, »Collegio dei consultori (Collegium consultorum)«, u: *Nuovo Dizionario di diritto canonico, nav. dj.*, str 201–202.

⁴⁶ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 9.

⁴⁷ Usp. *isto*.

Dijecezanski biskup predsjedava zboru savjetnika na uobičajen način. Kada je dijecezanski biskup zbog zatočenštva, progonstva, izbjeglištva ili nesposobnosti posve spriječen u obavljanju pastoralne službe u biskupiji te ni napismeno ne može saobraćati s vjernicima biskupije (kan. 412), predsjedava onaj koji ga zamjenjuje prema odredbi kanonskoga zakona (kan. 413, § 1) ili najstariji svećenik po ređenju iz zbora savjetnika (kan. 502, § 2).

Zadaće su zbora savjetnika: institucionalne, odlučujuće i savjetodavne.⁴⁸

1) Institucionalne zadaće

Kad je biskupska stolica prazna, a nema pomoćnog biskupa ili ako Sveta Stolica nije odredila drukčije, upravljanje se biskupijom povjerava zboru savjetnika (kan. 419). To konkretno znači slijedeće: u biskupiji srednje veličine u kojoj redovito nema pomoćnog biskupa i u kojoj nema nekih posebnih problema, zbor savjetnika garantira neposredno i prirodno nasljeđe za dijecezanskog biskupa.

Ako u biskupiji nema pomoćnog biskupa, dužnost je zbora savjetnika da što prije obavijesti Apostolsku Stolicu o biskupovoj smrti (kan. 422).

Dužnost od veće pravne važnosti, koja pripada zboru savjetnika, jest dužnost izabrati dijecezanskog upravitelja (kan. 421, § 1), koji privremeno upravlja biskupijom, a koji se u prijašnjem zakonodavstvu zvao kapitularni vikar (usp. kan. 432, § 1 prijašnjeg Zakonika).

Kada je biskupska stolica spriječena (kan. 412), a nisu ostvarene pretpostavke predviđene zakonom (kan. 413, § 1) zboru savjetnika pripada izbor svećenika koji će upravljati biskupijom.

Kada se radi o imenovanju biskupa papinski izaslanik mora pitati za savjet neke svećenike iz zbora savjetnika (kan. 377, § 3) koji su bolje upoznati sa stvarnim stanjem biskupije.

Dijecezanski biskup kanonski preuzima biskupiju kad pokaže apostolsko pismo zboru savjetnika (kan. 382, § 3). Jednako tako i biskup koadjutor preuzima svoju službu kad apostolsko pismo imenovanja osobno ili preko zastupnika pokaže dijecezanskom biskupu i zboru savjetnika (kan. 404, §§ 1 i 3).⁴⁹

Zbor je savjetnika dužan pružiti posebnu pomoć dijecezanskom upravitelju: dijecezanski upravitelj pred njim polaže ispovijest vjere prema obrascu koji je odobrila Apostolska Stolica (kan. 427, § 2 i 833, br. 4). Kad je biskupska stoli-

⁴⁸ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 10.

⁴⁹ Pomoćni biskup preuzima svoju službu kad apostolsko pismo imenovanja pokaže dijecezanskom biskupu u prisutnosti kancelara kurije, koji treba o tome sastaviti zapisnik (kan. 404, § 2).

ca prazna, zbor savjetnika obavlja zadaće prezbiterskog vijeća (kan. 501, § 2), jer u tom slučaju u službi ostaje samo zbor savjetnika.

2) Odlučujuće zadaće

Kada *Zakonik kanonskoga prava* traži *pristanak* zbora savjetnika za izvršenje određenih čina, prijeko je potreban saziv zbora prema odredbi prava (kan. 166). Stoga nije dovoljno tražiti pristanak članova zbora pojedinačno, nego je potrebna prisutnost apsolutne većine članova zbog valjanosti sjednice.

Predsjedniku zbora nije dopušteno glasovati ni u slučaju jednakosti, jer se radi o traženju pristanka »drugih« osoba.

Kad se radi o pristanku zbora, poglavar nevaljano postupaju:

1. ako ne sazove čitav zbor u dužnom obliku;
2. ako na sjednici nije prisutna apsolutna većina članova;
3. ako manjka pristanak apsolutne većine prisutnih članova;
4. ako ne traži pristanak zbora kao takvog (kan. 127, § 1).

Svaki je član zbora dužan iskreno iznijeti vlastiti pristanak ili neslaganje što može biti na različite načine: pristankom, neslaganjem, suzdržanošću, pa i dajući nevaljani glas da spriječi ostvarenje apsolutne većine koja se uvijek traži (kan. 127, § 3).

Dijecezanskom je biskupu potreban *pristanak* zbora savjetnika za izvršenje čina izvanrednog upravljanja i kad god to traži opće pravo i zakladne isprave.⁵⁰

S obzirom na *izvanredno upravljanje* već postoje neki pokazatelji u kanonskom zakonodavstvu koje je na snazi.

Potrebna je posebna budnost od strane vrhovne vlasti (kan. 638, § 3) za svako otuđenje i za bilo koji drugi posao u kojemu se može pogoršati imovinsko stanje pravne osobe, dapače i sam je dijecezanski biskup vezan posebnim obvezama i procedurama, kada se radi o poslovima »od veće važnosti« (kan. 1277, § 1) ili o otuđenju biskupijskih dobara (kan. 1292, § 1).

Prema kanonskom nauku *redovito upravljanje* sačinjava skup čina i pravnih poslova koje opće pravo stavlja u granice jednostavnog upravljanja, kao što su čini namijenjeni i određeni za svakodnevnu i povremenu upotrebu: održavanje crkvenog dobra, izvršavanje potrebnih popravaka, preuzimanje prihoda i plodova, kupovanje i prodaja potrošnih sredstava ...⁵¹

⁵⁰ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 12.

⁵¹ Usp. I. ROGIĆ, *Imovinsko pravo Katoličke Crkve*, (Pro manuscripto), Đakovo, 1960., str. 107–108.

Zadaća je biskupske konferencije odrediti koji poslovi treba smatrati poslovima izvanrednog upravljanja (kan. 1277). Biskupska je konferencija Jugoslavije izdala, dne 1. prosinca 1984., Dekret o proglašenju dopunskih odredaba. Dekret je stupio na snagu 1. siječnja 1985., a u njemu su konkretno određeni čini izvanrednog upravljanja:

»U smislu kan. 1277 treba smatrati činima izvanredne uprave ove čine:

1. Zamijeniti nepokretna dobra, njima jamčiti ili ih dati kao zalog za isplatu duga ako prelaze najvišu svotu koju je odredila Biskupska konferencija Jugoslavije.

2. Zamijeniti ili dati u zalog za isplatu duga umjetničke ili povijesne dragocjenosti i zavjetne darove.

3. Uzeti u zajam svote novca koje prelaze najmanju svotu određenu od Biskupske konferencije Jugoslavije u smislu kan. 1292, § 1.«⁵²

Poštujući odredbu BK, ipak treba reći da je ona nepotpuna, jer ne navodi i druge poslove izvanrednog upravljanja što se svakako osjeća kao jedan nedostatak.

Pristanak se zbora savjetnika traži kada se radi o otuđenju dobara čija je vrijednost između najmanje i najveće sume određene od biskupske konferencije⁵³ ili dobara čija vrijednost prelazi najvišu sumu; nadalje, ako se radi o dobrima darovanim Crkvi »*ex voto*«, ili ako su ta dobra skupocjeni predmeti od umjetničke ili povijesne vrijednosti (kan. 1292, § 2).

Zakonik je predvidio i preciznu obvezu (kan. 1292, § 4) za pojedine članove zbora savjetnika prije nego što dadnu svoj savjet ili pristanak. Oni moraju biti točno obaviješteni kako o gospodarskom stanju pravne osobe koje se dobra predlažu za otuđenje tako i o već obavljenim otuđenjima. Tu je uključena i odgovarajuća obveza za upravitelja pravne osobe da stavi na raspolaganje sve potrebne podatke za jednu potpunu i iscpnu obavijest.

Dijecezanski upravitelj mora imati pristanak zbora savjetnika za izvršenje nekih pravnih čina kao npr. za ekskardinaciju i inkardinaciju; za dopuštenje prelaska klerika u neku drugu partikularnu Crkvu (kan. 271); za uklanjanje kancelara i drugih bilježnika sa službe (kan. 485).

Pristanak je zbora savjetnika potreban za davanje otpusnog pisma s kojim se traži i ovlašćuje neki drugi biskup da redi pripadnika tuđe biskupije za đakona ili prezbitera (kan. 1018, § 1, br. 2).⁵⁴

⁵² *Službene vijesti Biskupske konferencije Jugoslavije* 2 (1984.), 4–5. Te odredbe u cijelosti je usvojila Hrvatska biskupska konferencija na zasjedanju u Zagrebu, 12. listopada 1994., o čemu usp. *Službene vijesti HBK* 2 (1994.) 10.

⁵³ Hrvatska biskupska konferencija odredila je: najmanji iznos 100.000 američkih dolara; najveći iznos 300.000 američkih dolara, o čemu usp. *Službene vijesti HBK* 2 (1994.), 10. Treba reći da izraz »američkih dolara« nije precizan. Bilo bi ispravnije da stoji »USA dolara«.

⁵⁴ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 10–11.

3) Savjetodavne zadaće

Kada je riječ o traženju *savjeta* od strane poglavara, u vezi s nekom odlukom koju treba donijeti, potrebno je nakon uobičajenog saziva prethodno iznijeti bitne pojmove o tom pitanju pred zbor u prisutnosti apsolutne većine članova, te saslušati mišljenje svakog pojedinog, samo ako nije drukčije određeno krajevnim ili vlastitim pravom.

Za valjanost čina koji treba izvršiti neophodno je potrebno saslušanje zbora, ali poglavar nije dužan postupiti prema iznesenom mišljenju. Ipak poglavar ne bi smio odstupiti od iznesenog mišljenja zbora, pogotovo ako je ono bilo jedno-dušno (kan. 127, §§ 1-2, br. 2), bez nekog jačeg razloga čiju snagu on sam prosuđuje.

Obrazloženje za takav stav ne treba tražiti u obrani slobode poglavara na svaki mogući način, pa i protiv mišljenja jedne kvalificirane skupine svećenika, niti u alergiji koja ide za tim da ublaži crkvenu monarhijsku vlast, nego u suprotstavljanju svojevoljnoj upotrebi vlasti prema Božjoj djeci, koja se uvijek mora upotrebljavati u potrebnoj suodgovornosti, sa sviješću o aktivnoj prisutnosti Duha Svetoga u svim članovima Crkve, te radi povjerenja koje treba imati u karmizme.

Dijecezanski biskup za izvršenje poslova upravljanja koji su s obzirom na gospodarsko stanje biskupije »od veće važnosti«, mora pitati za savjet zbor savjetnika (kan. 1277).

Savjet se mora tražiti s obzirom na važnost koju posao ili određena direktiva ima, ali ne apsolutno nego relativno, tj. s obzirom na gospodarsko stanje biskupije. Neki bi izbor mogao biti za neku biskupiju s velikim gospodarskim dimenzijama od neznatnog izdatka, pa po sebi ne bi imao nikakvu potrebu za savjetom, jer se pretpostavlja da je prošao kroz administraciju nekog određenog rešeta. Međutim, taj isti izbor u nekoj siromašnijoj biskupiji mogao bi imati veoma veliku važnost pa stoga i zahtijevati savjet zbora savjetnika.

Izraz »*maioris momenti*« ne upotrebljava se često u *Zakoniku kanonskoga prava*. On se ipak shvaća i tumači u njegovom tekstu i kontekstu.

Da izvrši čin izvanrednog upravljanja dijecezanskom je biskupu potreban ne samo *savjet* nego i *pristanak* zbora (kan. 1277) što znači da se izraz »*maioris momenti*« ne odnosi samo na slučajeve izvanrednog upravljanja nego i na redovito upravljanje koje ima određenu važnost radi koje biskup mora pitati za savjet zbor savjetnika. Tako bi se npr. moglo misliti na predračun primitaka i izdataka koji se predviđaju za sveukupno upravljanje biskupijom u idućoj godini, kao i na račun primitaka i izdataka (bilanca), pošto završi godina, čija se priprema i odobrenje napose tiču ekonomskog vijeća (kan. 493), ali za koji mora znati i zbor savjetnika. Isto vrijedi i za neku opću uputu koju ordinarijat treba izdati. Prema

tome, u objekt savjeta ne spada redovno i svakodnevno upravljanje kao i upravljanje kojim se čuva staro, a sve ostalo spada.⁵⁵

Biskup se mora posavjetovati sa zborom savjetnika prije imenovanja i uklanjanja biskupijskog ekonoma (kan. 494, §§ 1 i 2).

U *Zakoniku* su ovlasti stolnog kaptola svedene na vršenje svečanih bogoslužnih obreda (kan. 503). U nekim krajevima stolni kaptol još uvijek posjeduje jaku tradiciju i znatni utjecaj. Stoga kan. 502, § 3 razborito propisuje da biskupska konferencija može odrediti da se zadaće zbora savjetnika povjere stolnom kaptolu. Naša Biskupska konferencija nije prihvatila takvu mogućnost.⁵⁶

Na koncu treba reći da zbor savjetnika nije pravna osoba »*ipso iure*«, ali ništa ne priječi da on bude uzdignut u javnu pravnu osobu (kan. 116, § 1), budući da ima sve potrebne uvjete. Ta tvrdnja proizlazi i iz usporedbe s kaptolom. Zbor savjetnika nasljeđuje kaptol gotovo u svim neliturgijskim dužnostima koje su kaptolu bile povjerene u prethodnom crkvenom zakonodavstvu, a katedralni (stolni) kaptol bio je javna pravna osoba.⁵⁷

Summary

THE COUNCIL OF PRESBYTERS AND THE BOARD OF ADVISORS

The author elaborates on the legal regulations on the two co-responsible bodies at the level of a particular church: the Council of Presbyters and the Board of Advisors. His main sources are the Documents of the 2nd Vatican Council, The Code of the Canonical Law for the Latin Church, M.P. Ecclesiae sanctae and Communicationes.

The author mostly discusses the advisory bodies of the diocesan bishop. The closest bishop's collaborators are the presbyters whose co-responsibility conveys cooperation, solidarity and community with their own bishop. The theological foundation of their co-responsibility is the union of the presbyters and the diocesan bishop, which originates from the sacramental community.

The Presbyter Council has the authority over all diocesan bodies. Their task is directed to the pastoral management of the whole diocese. Besides the advisory role, The Board of Advisors has two more roles: the institutional role and decision-making role. It manages the discussions that should not be conducted in front of many people.

Key words: diocesan bishop, particular Church, presbyters, presbytery, co-responsibility, advisory, institutional and decision-making tasks.

⁵⁵ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 14–16; usp. i E. OLIVARES, *nav. dj.*, str. 202.

⁵⁶ Isto je učinila i Talijanska biskupska konferencija (CEI), o čemu usp. E. OLIVARES, *nav. dj.*, str. 202.

⁵⁷ Usp. B. FELICE, *nav. dj.*, str. 16–17.